

۹۰۳۱

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم تربیتی

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در مدیریت آموزشی

تحت عنوان

بررسی قدرت خرید معلمان و هزینه سرانه دانش آموزان به قیمت‌های ثابت

بین سالهای تحصیلی ۶۲-۱۳۶۱ الی ۷۲-۱۳۷۱

استاد راهنما: دکتر سید علی سیادت

استاد مشاور: دکتر مصطفی عمادزاده

پژوهشگر: حسین رضانی

شهریور ۱۳۷۵

سپاس و قدردانی

مدیون و مرهون آنم که توان بخشید تا مجموعه ای نه به کمال بلکه آنچه در حداقل ممکن مفید افتد تنظیم شود.

در فرایند انجام این تحقیق، اساتید محترم و سازمانهای متعددی همکاری نمودند، لازم میدانم از یکایک آنها تشکر و قدردانی نمایم :

آقای دکتر سید علی سیادت استاد محترم راهنما، آقای دکتر مصطفی عمادزاده استاد محترم مشاور، آقای محمدرضا نیلی مدیر محترم گروه علوم تربیتی، آقای دکتر حسنعلی بختیار نصرآبادی سرپرست محترم دانشکده، آقای دکتر قربانعلی سلیمی معاونت محترم آموزشی و کلیه اساتید محترمی که به نحوی همیاری و مساعدت فرمودند. کارکنان محترم کتابخانه علوم تربیتی، کارشناس تحقیقات و کارشناسان واحد آمار وزارت آموزش و پرورش، سازمان برنامه و بودجه و کلیه عزیزانی که با راهنماییها و مساعدتهای خود ما را در این امر یاری نمودند.

با آرزوی توفیق و حسن عاقبت برای کلیه این عزیزان، اعلام می‌دارد که نارسائیها و نقائص احتمالی این اثر ناشی از بیضاعت ناچیز پژوهشگر در امر تحقیق است.

و علی... اجرکم

تقدیم به:

پدر و مادر عزیزم

9

همسر مهربان و فرزند دلبندم

که رنج تحصیلاتم را با بزرگواری تحمل کردند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
الف.....	چکیده
فصل اول : طرح تحقیق	
۲.....	مقدمه
۵.....	تعریف مسئله و ضرورت آن
۹.....	اهداف تحقیق
۱۰.....	فرضیات تحقیق
۱۱.....	تعاریف واژه‌ها
فصل دوم : ادبیات تحقیق	
۱۸.....	مقدمه
۲۰.....	نقش آموزش و پرورش در توسعه اقتصادی و اجتماعی
	نظرات دانشمندان مختلف درباره رابطه موجود مابین آموزش و پرورش و
۲۲.....	اقتصاد
۲۴.....	بازده آموزش و پرورش
۲۵.....	بازده خصوصی آموزش و پرورش
۲۵.....	بازده اجتماعی آموزش و پرورش
۲۹.....	تورم
۳۲.....	اهمیت تورم
۳۲.....	اثرات تورم
۳۴.....	بررسی تجربی تورم ساختاری

توزیع بودجه یا بحران مالی در آموزش و پرورش	۳۵
سرمایه گذاری در آموزش و پرورش	۴۱
هزینه های آموزش و پرورش	۴۳
منابع تأمین هزینه های آموزش	۴۸
حقوق معلمان	۵۱
هزینه واحد (سرانه)	۵۳
بررسی بودجه آموزش و پرورش در ایران	۵۵

فصل سوم : روش تحقیق

مقدمه	۶۱
روش تحقیق	۶۲
جامعه آماری	۶۳
نمونه آماری	۶۳
متغیرهای تحقیق	۶۳
روشهای جمع آوی اطلاعات	۶۵
روشهای آماری	۶۵
شاخص ها	۶۸
شاخص های مالی آموزشی	۶۹

فصل چهارم : بررسی نتایج

مقدمه	۷۳
فرضیه اول	۷۴
اظهار نظر در خصوص فرضیه اول	۹۵

۹۶.....	فرضیه دوم
۱۰۱.....	اظهار نظر در خصوص فرضیه دوم
۱۰۲.....	فرضیه سوم
۱۰۳.....	اظهار نظر در خصوص فرضیه سوم
۱۰۵.....	فرضیه چهارم
۱۰۶.....	اظهار نظر در خصوص فرضیه چهارم
۱۰۸.....	نتیجه گیری

فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهاد

۱۱۰.....	مقدمه
۱۱۱.....	خلاصه
۱۱۲.....	بررسی نتایج
۱۱۶.....	محدودیت‌های تحقیق
۱۱۷.....	پیشنهادات کاربردی
۱۱۸.....	تحقیقات پیشنهادی
۱۱۹.....	منابع فارسی
۱۲۲.....	منابع خارجی
۱۲۳.....	پیوست یک : شاخصهای مالی آموزش و پرورش
۱۳۷.....	پیوست دو : احکام صادره از سوی وزارت آموزش و پرورش
۱۴۰.....	پیوست سه : جداول لیست حقوقی

فهرست جداول

صفحه	عنوان
جدول (۱-۲) بازدهی سرمایه گذاری در آموزش و پرورش برحسب کشور، نوع و سطح آموزش	۲۶.....
جدول (۲-۲) نرخ بازده سرمایه گذاری در آموزش و پرورش حدود سال ۱۳۵۰.....	۲۸.....
جدول (۳-۲) محاسبه نرخ تورم بالقوه و نرخ تورم بالفعل	۳۱.....
جدول (۴-۲) توزیع اعتبارات جاری سال ۱۳۵۴ در سطوح مختلف تحصیلی در قاره‌های مختلف.....	۳۹.....
جدول (۵-۲) شاخصهای مربوط به توزیع بودجه آموزش و پرورش در سال ۱۳۵۴ در قاره‌های مختلف.....	۴۰.....
جدول (۶-۲) عوامل موثر بر هزینه‌های آموزش ابتدایی، افریقای شرقی.....	۴۵.....
جدول (۷-۲) میانگین سهم هزینه‌های آموزشی در بودجه دولت برحسب منطقه.....	۵۰.....
جدول (۸-۲) هزینه سرانه مواد آموزشی در آموزش ابتدایی در ۶۶ کشور.....	۵۴.....
جدول (۱-۴) میانگین حقوق معلمان با مدرک تحصیلی دیپلم و شاخص رشد (ظاهری و واقعی) آن با شاخص تورم طی دوره ۱۳۶۱ الی ۱۳۷۲.....	۵۷.....
جدول (۲-۴) میانگین حقوق معلمان با مدرک تحصیلی فوق دیپلم و شاخص رشد (ظاهری و واقعی) آن با شاخص تورم طی دوره ۱۳۶۱ الی ۱۳۷۲.....	۷۹.....
جدول (۳-۴) میانگین حقوق معلمان با مدرک تحصیلی لیسانس و شاخص رشد (ظاهری و واقعی) آن با شاخص تورم طی دوره ۱۳۶۱ الی ۱۳۷۲.....	۸۳.....

- جدول (۴-۴) میانگین حقوق معلمان با مدرک تحصیلی فوق لیسانس و شاخص رشد (ظاهری و واقعی) آن با شاخص تورم طی دوره ۱۳۶۱ الی ۱۳۷۲. ۸۷.
- جدول (۵-۴) میانگین حقوق معلمان با مدرک تحصیلی دکترا و شاخص رشد (ظاهری و واقعی) آن با شاخص تورم طی دوره ۱۳۶۱ الی ۱۳۷۲. ۹۱.
- جدول (۶-۴) مبالغ تخصیص یافته در چارچوب هزینه سرانه هر دانش آموز به قیمت جاری و همچنین شاخص رشد آن را با شاخص رشد تورم. ۹۷.
- جدول (۷-۴) مبالغ تخصیص یافته در چارچوب هزینه سرانه هر دانش آموز به قیمت ثابت و همچنین شاخص رشد آن را با شاخص رشد تورم. ۹۹.
- جدول (۸-۴) میزان اعتبارات جاری و شاخص رشد آن با شاخص رشد تورم. ۱۰۲.
- جدول (۹-۴) میزان اعتبارات ثابت و شاخص رشد آن با شاخص رشد تورم. ۱۰۵.

فهرست نمودارها

صفحه

عنوان

- نمودار (۱-۲) وضعیت تهیه و تنظیم، تصویب، اجرا و نظارت بودجه کل کشور. ۵۸.
- نمودار (۱-۴) وضعیت حقوق ظاهری معلمان با مدرک دیپلم و مقایسه آن با شاخص تورم. ۷۷.
- نمودار (۲-۴) وضعیت حقوق واقعی معلمان با مدرک دیپلم و مقایسه آن با شاخص تورم. ۷۸.
- نمودار (۳-۴) وضعیت حقوق ظاهری معلمان با مدرک فوق دیپلم و مقایسه آن با شاخص تورم. ۸۱.
- نمودار (۴-۴) وضعیت حقوق واقعی معلمان با مدرک فوق دیپلم و مقایسه آن با شاخص تورم. ۸۲.
- نمودار (۵-۴) وضعیت حقوق ظاهری معلمان با مدرک لیسانس و مقایسه آن با شاخص تورم. ۸۵.
- نمودار (۶-۴) وضعیت حقوق واقعی معلمان با مدرک لیسانس و مقایسه آن با شاخص تورم. ۸۶.
- نمودار (۷-۴) وضعیت حقوق ظاهری معلمان با مدرک فوق لیسانس و مقایسه آن با شاخص تورم. ۸۹.
- نمودار (۸-۴) وضعیت حقوق واقعی معلمان با مدرک فوق لیسانس و مقایسه آن با شاخص تورم. ۹۰.

- نمودار (۹-۴) وضعیت حقوق ظاهری معلمان با مدرک دکترا و مقایسه آن با شاخص تورم..... ۹۳
- نمودار (۱۰-۴) وضعیت حقوق واقعی معلمان با مدرک دکترا و مقایسه آن با شاخص تورم..... ۹۴
- نمودار (۱۱-۴) میزان مبالغ تخصیص یافته در چارچوب هزینه سرانه هر دانش آموز به قیمت جاری و مقایسه آن با شاخص رشد تورم..... ۹۸
- نمودار (۱۲-۴) میزان مبالغ تخصیص یافته در چارچوب هزینه سرانه هر دانش آموز به قیمت ثابت و مقایسه آن با شاخص رشد تورم..... ۱۰۰
- نمودار (۸-۴) میزان اعتبارات جاری نظام آموزشی و مقایسه آن با شاخص رشد تورم..... ۱۰۴
- نمودار (۹-۴) میزان اعتبارات ثابت نظام آموزشی و مقایسه آن با شاخص رشد تورم..... ۱۰۷

چکیده

مقدمه

امروزه تعلیم و تربیت به عنوان محور اصلی توسعه اقتصادی و اجتماعی شناخته شده است. لیکن اخیراً با تغییرات سریع تکنولوژی و پیدایش سازمانهای جدید تولیدی، آموزش و پرورش اهمیت بیشتری در فرایند توسعه پیدا کرده است. اطلاعات، دستاوردهای بیولوژیکی و مواد جدید نه فقط ماشین آلات و نیروی کار صرف ارکان منابع ثروت را تشکیل می‌دهند. توسعه در کلیه اشکال اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن به طور فزاینده ای متکی به دانش، صنایع متمرکز، کشاورزی و خدمات می‌باشد. آموزش و پرورش کلید اصلی در گسترش این دانش و مفهوم نیازهای شخصی برای تطبیق با تغییرات سریع می‌باشد.

افزایش مستمر سطح قیمتها (تورم) کاهش قدرت خرید واقعی معلمین و اعتبارات اختصاص یافته برای آموزش و پرورش را به دنبال دارد.

براساس گزارش بانک جهانی آینده آموزش و پرورش در بسیاری از کشورها نگران کننده توصیف شده است. بحران اقتصادی، تورم، بیکاری و بدهی خارجی بسیاری از کشورها را مجبور می‌سازد تا سهم آموزش و پرورش را از بودجه ملی خود هر ساله کاهش دهند و این امر پیامدهای ناگواری را در درازمدت برای فرآیند توسعه اقتصادی این ممالک دربر دارد.

در تحقیق حاضر سعی شده جنبه کمی نظام آموزشی مورد بررسی قرار گیرد، تا از طریق شناخت هرچه بیشتر ماهیت بودجه یک نظام پرداختی صحیح طراحی شود که متناسب با رشد تورم در جامعه باشد.

هدف تحقیق

هدف اصلی این تحقیق بررسی روند تغییرات بودجه ۱۰ ساله آموزش و پرورش طی سالهای تحصیلی ۶۲-۱۳۶۱ الی ۷۲-۱۳۷۱ و مقایسه آن با سطح عمومی قیمتها در جامعه می‌باشد، که فرضیات تحقیق شامل قدرت خرید معلمان، هزینه سرانه دانش آموزان، اعتبارات جاری و عمرانی و مقایسه آنها با شاخص رشد تورم بوده است.

روش تحقیق

در این تحقیق از روش همبستگی، و با توجه به ماهیت تحقیق کل جامعه آماری در نظر گرفته شده، وسایل جمع آوری اطلاعات شامل (کتابها، مجلات، اسناد و مدارک) وزارت آموزش و پرورش و سازمان برنامه و بودجه کشور می‌باشد. که محقق از روشهای آمار توصیفی برای تحلیل فرضیات خود استفاده نموده است.

برخی از نتایج حاصله از این تحقیق .

- ۱- عدم هماهنگی بین حقوق معلمان با شاخص رشد تورم در سطح کشور طی دوره مورد مطالعه (۶۲-۱۳۶۱ الی ۷۲-۱۳۷۱).
- ۲- عدم هماهنگی بین هزینه سرانه دانش آموزان با روند رشد سطح عمومی قیمتها طی دوره مورد مطالعه (۶۲-۱۳۶۱ الی ۷۲-۱۳۷۱).
- ۳- عدم تناسب بین اعتبارات جاری با شاخص رشد تورم در سطح کشور، طی دوره مورد مطالعه (۶۲-۱۳۶۱ الی ۷۲-۱۳۷۱).
- ۴- عدم تناسب بین اعتبارات عمرانی با شاخص رشد تورم در سطح کشور، طی دوره مورد مطالعه (۶۲-۱۳۶۱ الی ۷۲-۱۳۷۱).

فصل اول

(طرح تحقیق)

مقدمه

یکی از مهمترین سازمان‌های اجتماعی در جامعه امروز و آینده سازمان آموزش و پرورش است، آموزش و پرورش فرایندی^(۱) پویاست که با دارا بودن بالاترین میزان بازدهی در امر سرمایه‌گذاری در نیروی انسانی از اهمیت خاصی برخوردار است. امروزه نقش آموزش و پرورش در فرایند رشد و توسعه اقتصادی به نحو مطلوب و صحیح، رشد سرمایه انسانی، توسعه فرهنگ سالم هر روزه بیشتر روشن و واضح می‌گردد.

«این سازمان^(۲) گسترده همه ساله میلیون‌ها نفر را در خود جای داده که هر کدام بهترین زمان حیات خود را می‌گذرانند». (صافی ۱۳۷۳ ص ۱)

در یک تعریف جامع می‌توان ادعا نمود که توسعه منابع انسانی و بهره‌گیری از استعدادهای انسان برای پیشرفت اقتصادی و اجتماعی به آموزش و پرورش مربوط می‌شود.

«بنا به تعریف طرح توسعه سازمان ملل متحد «UNDP» توسعه منابع انسانی نیازمند وجود پنج عامل می‌باشد که عبارتند از:

- ۱- آموزش و پرورش
- ۲- بهداشت و تغذیه
- ۳- محیط زیست
- ۴- اشتغال
- ۵- آزادی سیاسی و اقتصادی

این عوامل با یکدیگر ارتباط تنگاتنگ داشته و در حال تعامل با یکدیگر

می‌باشند که در این فرآیند آموزش و پرورش را می‌توان شالوده سایر عوامل قید نمود که در بالا بردن کیفیت، بهبود، و توسعه نقش اساسی بازی می‌کند». (نفیسی ۱۳۷۱ ص ۹)

«از نظر اقتصادی آموزش و پرورش نوعی سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود که اثربخشی^(۱) و بازدهی^(۲) کیفی و کمی آن در دراز مدت به دست می‌آید، زیرا به کمک آموزش و پرورش نیروی انسانی کارآمد و تخصصی در بخش‌های مختلف صنعتی، خدماتی و کشاورزی تربیت می‌شود و زمینه برای رشد اقتصادی، توسعه صنعتی، بالا رفتن کیفیت زندگی و سرانجام استقلال فرهنگی و سیاسی فراهم خواهد شد». (صافی ۱۳۷۳ ص ۸)

بطور کلی می‌توان اذعان داشت که نقش آموزش و پرورش در دنیای امروز تا آن اندازه بزرگ است که جوامع گوناگون از آموزش و پرورش انتظار دارند که این نهاد اساسی بتواند نیازهای مادی و معنوی جامعه خویش را برآورده نموده و در تأمین آن اقدام نماید از این لحاظ آموزش و پرورش به عنوان یک عامل اصلی و پرثمر در تحقیق نیازهای فردی و اجتماعی مطرح می‌گردد.

«در امر آموزش و پرورش مسائل متعدد و مختلفی وجود دارند که هر یک از آنها ممکن است عامل بروز دگرگونی‌های رفتاری یا اجتماعی وسیع باشند، دگرگونی‌های که بعضی خطرناک و اگر به موقع و سریع مهار نشوند جبران ناپذیر خواهد بود. پس اگر شناسایی دردها و دشواری‌ها، پیش نیاز هرگونه درمان و چاره‌جویی است، مسائل آموزش و پرورش نیز همانند دیگر مسائل

1- Effectiveness

2- Efficiency

مبتلی به زندگی روزمره قبلاً باید شناخته شوند و مورد تحلیل قرار گیرند و آنگاه بر مبنای علت‌ها به درمان و چاره‌جویی آنها اقدام شود». (معیری ۱۳۶۴ ص ۱۷)

از جمله مسائل آموزش و پرورش که ما در تحقیق حاضر با آن روبرو هستیم در قسمت توسعه کمی آموزش و پرورش و مجموعه مسائل آن مطرح می‌گردد، بودجه و در زیر مجموعه آن هدف اصلی ما بررسی هزینه سرانه^(۱) و قدرت خرید^(۲) معلمان است که در این قسمت ما می‌خواهیم بدانیم که آیا بودجه اختصاص یافته به آموزش و پرورش هماهنگ با نرخ افزایش مستمر سطح عمومی قیمت‌ها بوده است یا خیر؟

در این تحقیق سعی شده که با استفاده از آخرین دستاوردهای علمی و تحقیقاتی به توصیف و شناخت هرچه بیشتر ماهیت بودجه آموزش و پرورش پی برده و بتوانیم یک نظام پرداختی صحیح را طراحی نموده که هر چه بیشتر با تغییرات بازار کالاها و خدمات تناسب داشته باشد و بتواند قدرت خرید آموزش و پرورش را ثابت نگاه دارد.

به امید روزی که با استفاده از علم و ایمان در جهت بازسازی مسائل آموزش و پرورش گامی اساسی برداشت و با تاکید بر این مطلب که استفاده از اساتید آشنا به مسائل آموزش و پرورش می‌تواند راهگشای ما در این امر مهم باشند.

«انشاء الله»

تعریف مسئله و ضرورت آن

«کمبود بودجه^(۱) و افزایش سریع هزینه‌های آموزشی در نتیجه رشد فزاینده جمعیت و تقاضا برای خدمات آموزشی از مسائل عمده آموزش و پرورش است. نیاز به افزایش سالانه اعتبارات آموزشی معمولاً نتیجه دو عامل اصلی است از یک طرف تورم^(۲) اقتصادی و تغییر در روند سطح قیمت‌ها و از سوی دیگر رشد کمی مداوم و احیاناً سریع سازمان‌های آموزشی که خود افزایش مداوم و سریع اعتبارات آموزشی را موجب می‌شوند. در مقابل این نیاز محدودیت مالی و اقتصادی تقریباً فراگیر و مسأله‌ای جهانی است.» (معیری ۱۳۶۴ ص ۲۳۹)

از عوامل مؤثری که در تعیین هزینه‌های آموزشی وجود دارد یکی تعداد دانش‌آموزانی است که به مدرسه می‌روند بعبارت دیگر هر چه میزان زاد و ولد در جامعه‌ای بیشتر و بالاتر باشد و هر اندازه که طول دوره آموزش و پرورش اجباری و رایگان طولانی‌تر باشد هزینه‌های آموزشی بیشتر می‌شود و در نتیجه فشار روی بودجه عمومی دولت افزون‌تر خواهد بود.

«در اقتصاد آموزش و پرورش ارتباط بین هزینه‌های آموزشی و هزینه‌های مربوط به یکدیگر فعالیت‌های اجتماعی بحث مهم و قابل ملاحظه‌ای است. مسئله این است که از نظر اقتصادی و از لحاظ موازنه بین هزینه و بازده تا چه اندازه می‌توان بودجه عمومی را به آموزش و پرورش اختصاص داد و تا چه حد می‌توان پیش رفت؟» (معیری، ۱۳۶۴ ص ۲۳۹)

نظام‌های آموزشی در تمام کشورهای جهان به منظور تحقیق اهداف خود

نیازمند منابع مادی و انسانی هستند، بخش عمده منابع کالبدی را منابع پولی تشکیل می‌دهد که این منابع عمدتاً از طریق بودجه سالانه دولتی در اختیار نظام‌های آموزشی قرار می‌گیرد. در سال‌های اخیر آموزش و پرورش در بسیاری از کشورهای جهان با دو مشکل عمده روبرو شده است، نخست افزایش تقاضا از طریق افزایش جمعیت و دیگری کاهش بودجه واقعی که در اختیار آنها قرار داده می‌شود. پدیده ثانوی مولود افزایش مستمر سطح عمومی قیمت‌ها «تورم» می‌باشد. از آنجا که رابطه غیر مستقیمی «معکوس» بین افزایش سطح قیمت‌ها و قدرت خرید واقعی پول وجود دارد بنابراین هرچه میزان تورم از شدت بیشتری برخوردار باشد قدرت خرید بودجه آموزش و پرورش کاهش بیشتری پیدا خواهد کرد.

در اکثر نظام‌های اقتصادی جهان امروزه سهم آموزش و پرورش را از تولید ناخالص ملی و از بودجه دولت و دیگر منابع محلی به علت افزایش تقاضا برای خدمات آموزشی مرتباً اضافه می‌کنند. اما هنوز مشکلات ناشی از کمبود مالی وجود دارد و ضعف بودجه مسأله عمومی است، چرا که روند افزایش هزینه‌های آموزشی بیشتر و سریعتر از میزان افزایش سالانه بودجه و اعتبارات است. البته لازم به ذکر است که هزینه‌های سرانه آموزشی به عنوان یکی از شاخص‌های^(۱) اساسی رشد اقتصادی هر کشور مطرح می‌گردد.

«در بررسی هزینه‌های آموزش و پرورش در کشورهای مختلف جهان می‌توان مشاهده کرد که به علت نیازمندی‌های جوامع به نیروی انسانی آموخته

1- Indicators

امروزه بیش از هر دوره تاریخ از طریق رسمی به مردم آموزش داده می‌شود در نتیجه مبالغی که خرج این آموزش می‌شود به علت ماهیت رسمی مؤسسات عرضه کننده این آموزش چه از نظر میزان مطلق آنها و چه از نظر نسبی که به درآمد ملی دارند افزایش یافته و سهم بیشتری از درآمد ملی کشورها به آموزش و پرورش اختصاص پیدا کرده است». (معیری، ۱۳۷۴ ص ۲۴۰)

«در رابطه با نحوه مصرف و هزینه کردن اعتبارات از نظر بهره‌برداری مؤثر از واحد پول اهمیت اساسی دارد. چرا که نارسایی‌های ناشی از فقدان مدیریت، سود بخشی و بازده منابع مالی را کاهش می‌دهد و این عامل می‌تواند ضربه سنگینی به نظام آموزشی وارد آورد». (معیری، ۱۳۶۴ ص ۲۴۱)

«در تحلیل هزینه‌های آموزش و پرورش به این واقعیت نیز باید توجه نمود که اعتبارات معمولاً بر دو نوع می‌باشند «هزینه‌های جاری^(۱) و هزینه‌های سرمایه‌ای^(۲)». که هزینه‌های جاری شامل آن اقلام هزینه سالانه است که جنبه مصرفی محض دارند و برای اداره روزمره سازمان‌ها و ادامه فعالیت‌ها منظور می‌شوند و بنابراین برای سال‌های بعد بازده خاص ندارند. از موارد مشخص‌تر این هزینه‌ها پرداخت حقوق به معلمان و هزینه سرانه هر دانش‌آموز است. ولی در عوض هزینه‌های سرمایه‌ای حالت مصرفی صرف نبوده و متضمن گسترش فضای آموزشی هستند و هزینه‌های سرمایه‌ای هر یک برحسب مورد طی چند سال مستهکمی می‌شوند که می‌توان به مواردی شامل ساختمان‌ها، خرید تجهیزات و ... اشاره نمود». (معیری، ۱۳۶۴ ص ۲۴۳)

1- Current Expenditures 2- Capital Expenditures